

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАДОВИ

УДК/UDC 343.14(497.6)

DOI: 10.7251/GPFIS1401032S

ПРЕГЛЕДНИ НАУЧНИ РАД / *REVIEW ARTICLE*

Примљен: јун 2014.

Received: June 2014.

Миодраг Н. Симовић

Уставни суд Босне и Херцеговине

Правни факултет Универзитета у Бањој Луци

Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву

Владимир М. Симовић

Тужилаштво Босне и Херцеговине

Факултет за безбједност и заштиту, Бања Лука

РАДЊЕ ДОКАЗИВАЊА У КРИВИЧНОМ ПОСТУПКУ У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ И ЊИХОВ ЗНАЧАЈ У ОТКРИВАЊУ И ДОКАЗИВАЊУ КРИВИЧНИХ ДЈЕЛА

Рад је посвећен радњама доказивања у кривичном поступку Босне и Херцеговине (претресање стана, просторија и лица; привремено одузимање предмета; поступак са сумњивим стварима; увиђај и реконструкција догађаја; испитивање осумњиченог; саслушање свједока и исказ вјештака), које служе да би суд на основу њих стекао убјеђење о томе да ли постоје или не постоје чињенице које могу да буду од утицаја на његову одлуку. Њихов значај додатно појачава чињеница да, ако су предузете у складу са законом, резултати добијени њиховим предузимањем могу да се користе као доказ у кривичном поступку, и на њима може да се заснива судска одлука. Питање радњи доказивања разматра се из перспективе задатка судова да рјешавају конкретне кривичне предмете, што подразумева правилно утврђивање чињеничног стања и примјену одговарајућих правних норми. Утврђивање чињеничног стања претпоставља да се прикупе одлучне чињенице, онако како су се заиста одиграле у ствар-

Миодраг Н. Симовић, vlado_s@blic-net; Владимир М. Симовић, simo@blic.net.

ности, и закључивање да ли се тако утврђено чињенично стање подударно са стањем описаним у правној норми. Правна оцјена састоји се и у оцјени да ли на утврђено чињенично стање треба да се примијени законом прописана санкција. Посебно се указује на то да је правилно утврђивање чињеница у кривичном поступку основ сваког одлучивања судова, било да се ради о рјешавању материјалноправних или процесноправних питања, односно о доношењу одлуке о главној ствари или о споредним питањима.

Кључне ријечи: Кривични поступак; Доказ; Доказивање; Тужилац; Суд.

1. ОПШТЕ НАПОМЕНЕ

Један од основних принципа закона о кривичном поступку који се примјењују у Босни и Херцеговини, кад су у питању радње доказивања, јесте да су суд и други органи гоњења дужни да истинито и потпуно утврде како чињенице које терете осумњиченог, односно оптуженог, тако и оне које иду у његову корист. Такође, закон прописује пресумпцију невиности и пријемну принципа *in dubio pro reo*, као битне елементе права на правично суђење из члана 6 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода.¹ Суд је дужан да савјесно оцијени све доказе појединачно и у вези с осталим доказима, па на основу такве оцјене изведе закључак да ли је нека чињеница доказана. При томе, суд није везан ни ограничен посебним формалним доказним правилима, већ по начелу слободне оцјене доказа оцјењује да ли постоје или не постоје одређене чињенице. Међутим, слободна оцјена доказа захтијева образложење како сваког доказа појединачно, тако и свих доказа заједно, те довођење свих спроведених доказа у узајамну логичку везу. Начело слободне оцјене доказа, ипак, не представља апсолутну слободу. Та слобода је ограничена општим правилима и законитостима људског мишљења и искуства. Због тога, постоји обавеза редовног суда да у образложењу пресуде опише процес појединачне оцјене доказа, довођење сваког оцијењеног доказа у везу с другим доказима и изведе закључак о доказаности одређене чињенице.

У том контексту, доказивање индицијама није само по себи противно принципима правичног суђења из члана 6, став 1 Европске конвенције. Међутим, за овакво доказивање вриједи правило да индиције морају да дјелују као чврст, затворен круг који дозвољава само један закључак у односу на релевантну чињеницу, те да објективно потпуно искључе могућност другачијег закључка у односу на ту чињеницу. Дакле, чињенице утврђене посредним доказима морају да буду несумњиво утврђене и међусобно, те чврсто и логички повезане тако да упућују

¹ У даљем тексту: Европска конвенција.

на једини могући закључак да је управо оптужени учинио кривично дјело које му се ставља на терет.² Такође, спроведени докази морају да буду у потпуном складу и да представљају не збир доказа, већ систем индиција који ће у свом склопу и повезаности искључити сваку другу могућу верзију осим оне коју је утврдио првостепени суд.³

Свака од чињеница које чине индиције које улазе у „ланац доказа“ мора да буде несумњиво утврђена да би заједно с другим чињеницама, утврђеним посредним доказима, довела до несумњивог закључка да је оптужени учинио кривично дјело. Стандард доказа одређен „као већи степен вјероватноће“, без одређења у односу на који се полазни основ тај степен утврђује, не задовољава критеријум несумњивог утврђења чињеница на штету оптуженог ни када се ради о непосредним доказима, па тако не може да буде примјенив ни кад се ради о посредним доказима.

Образложења и првостепене и другостепене пресуде у којима се износи субјективно убјеђење да је одређена чињеница утврђена, као и да је апелант учинио кривично дјело које му се ставља на терет није довољно, већ мора да постоји стварна, на објективним чињеницама заснована и образложена истинитост закључака суда. Редовни судови не могу да кажу да одређеном свједоку не вјерују, јер је његов исказ у супротности с исказом неког другог свједока коме вјерују, нити је довољно да доказе субјективно квалификују као „увјерљиве, тачне, објективне“, односно као „неувјерљиве, субјективне и усмјерене на помагање оптуженом“. Редовни судови не могу ни да цијене доказе мимо и преко њихове стварне доказне снаге и садржаја, нити могу да по принципу опортунитета, посебно кад постоји императивна норма, оцјењују да ли одређени формални недостатак у прибављању доказа или у самом доказу има утицаја на законитост таквог доказа. Не могу редовни судови у својим одлукама утврдити да постоје формални недостаци или незаконитости у самом доказу или његовом прибављању, а затим прихватити такав доказ са субјективним ставом да наведене неправилности немају утицаја на прихватљивост доказа пред судом.

2. ПРЕТРЕСАЊЕ СТАНА, ПРОСТОРИЈА И ЛИЦА

Претресање је процесна радња материјалног, стварног и физичког истраживања које се предузима с циљем да се пронађе и ухвати осумњичени или пронађе предмет важан за потребе кривичног поступка.⁴ У том

² Врховни суд СФРЈ, Пресуда број Кж. 38/70 од 22. децембра 1970. год.

³ Врховни суд СФРЈ, Пресуда број Кж. 1744/68.

⁴ Б. Павишић *et al.*, *Коментар Закона о кривичном поступку*, Правни факултет Универзитета у Риједи, Ријека 2001, 375.

смислу, ова радња је и мјера процесне принуде којом се ограничавају уставна права грађана и основна људска права – права на приватност, поштовање породичног живота и стана, као и друга с тиме повезана права.⁵ У садржинском смислу, претресање представља систематско претраживање одређених затворених или отворених простора с циљем да се ухвати извршилац кривичног дјела или прибаве докази о кривичном дјелу и извршиоцу, те планско претраживање одређеног лица с циљем да се пронађу трагови и предмети кривичног дјела који се налазе у одјећи тог лица, односно које оно има код себе или при себи.⁶

Врсте претресања се вежу уз објекат претресања и правила поступања. Према правилима претресања, разликује се редовно претресање, односно претресање са судском наредбом и претресање без наредбе. Према објекту претресања, можемо разликовати претресање стана и осталих просторија, претресање покретних ствари и претресање лица. Станом се подразумијева свака просторија или простор у ком се борави или може боравити макар и привремено, односно то су „простори за становање (нпр. стамбена јединица, породична кућа, викенд кућа или хотелска соба), разне споредне просторије које су у вези (не морају бити у физичкој) са станом (нпр. подруми, тавани, праонице), као и покретни простори који служе за становање (нпр. кабина на броду, стамбени простор у аутомобилској приколици, кабина теретног возила, комби или једноволуменско возило, који се користе као стан)“.⁷ Да би се неки простор сматрао станом, потребно је да задовољи два основна критеријума: фактичку детенцију стана и исказану намјеру да се тај стан сматра приватним животним простором, без обзира на грађевински квалитет самог простора. За појам „остале просторије“ вежу се нпр. различити пословни простори, простори за пребивање (нпр. бараке, колибе) или други простори (нпр. магацини).

С претресањем стана и осталих просторија повезује се и претресање покретних ствари. Правна могућност претресања покретних ствари обухвата и претресање компјутерских система, уређаја за похрањивање компјутерских и електронских података, као и мобилних телефонских апарата. Лица која се користе овим уређајима дужна су да омогуће приступ, предају медије на којима су похрањени подаци, те да пруже потребна обавјештења за употребу тих уређаја.

Осим рачунара и мобилних телефона, често се врше и претреси снимака с надзорних камера које се налазе на одговарајућим уређајима за похрањивање података. Приликом ове врсте претреса, са снимака

⁵ М. Грубач, *Кривично процесно право – Посебни дио*, Београд 2004, 373.

⁶ М. Шкулић, *Коментар Закона о кривичном поступку*, Београд 2007, 309.

⁷ Х. Сијерчић-Чолић *et al.*, *Коментари закона о казненом/кривичном поступку у Босни и Херцеговини, Књига III*, Сарајево 2005, 183.

надзорних камера се изузимају појединачни снимци, односно фотографије интересантних лица или предмета, а након тога се те фотографије могу користити као докази.

Претресање лица представља истраживање одјеће, обуће, површине тијела, покретних ствари које лице носи или су у његовом посједу, те простор у ком се лице налази током предузимања претреса.⁸ Средства којима се врши лични претрес су разноврсна и многобројна.

Од претресања стана, просторија и лица треба разликовати преглед мјеста увиђајем, који је доказно средство којим се утврђују чињенице, док се претресање састоји у проналажењу и одузимању предмета који могу да послуже као доказ. Осим тога, за спровођење увиђаја није потребан посебан формални услов, а код претресања од њега се може само изузетно одступити.

Претресање се може предузети само под тачно одређеним законским условима. Материјални услов за претресање се разликује с обзиром на то да ли је ријеч о претресању стана, других просторија и покретних ствари или претресању лица. Тако претресање стана, осталих просторија и покретних ствари може да се предузме само онда ако има довољно основа за сумњу да ће се приликом претресања пронаћи извршилац кривичног дјела или његов саучесник, открити трагови кривичног дјела или пронаћи предмети важни за кривични поступак.⁹ Такође, кумулативно мора постојати вјероватност да је извршено кривично дјело, јег је циљ претресања прикупљање доказа о извршеном кривичном дјелу, а не утврђивање постојања основа сумње или основане сумње да је извршено кривично дјело. Појам „довољно основа за сумњу“ може се разумјети као вјероватност да постоје чињенице, односно одређени ниво сумње који се налази између основа сумње (или разлога за сумњу) и основане сумње (или вишег степена сумње заснованог на прикупљеним доказима који упућују на закључак да је извршено кривично дјело).¹⁰ Фактичко је питање када постоји таква вјероватноћа, али она мора да произлази из одређених чињеница, а не може се радити о обичној претпоставци, без икаквог реалног утемељења. Претресање лица може да се предузме кад је вјероватно да је то лице извршило кривично дјело или да ће се претресањем пронаћи предмети или трагови важни за кривични поступак.

⁸ Д. Крапац, *Кривично процесно право*, Загреб 2003, 234.

⁹ Упор. одредбе члана 51, став 1 Закона о кривичном поступку БиХ (у даљем тексту: ЗКП БиХ), члана 65, став 1 Закона о кривичном поступку Федерације БиХ (у даљем тексту: ЗКП ФБиХ), члана 116, став 1 Закона о кривичном поступку Републике Српске (у даљем тексту: ЗКП РС) и члана 51, став 1 Закона о кривичном поступку Брчко дистрикта БиХ (у даљем тексту: ЗКП БДБиХ).

¹⁰ Х. Сијерчић-Чолић, *Кривично процесно право. Књига I: Кривичнопроцесни субјекти и кривичнопроцесне радње – Друго измијењено и допуњено издање*, Сарајево 2008, 351.

Формални услов, односно правни основ за предузимање претресања јесте судска наредба коју издаје судија за претходни поступак на захтјев тужиоца или овлашћених службених лица која су добила одобрење од тужиоца.¹¹ Захтјев за издавање наредбе за претресање може да се поднесе у писаној или, у хитним случајевима, у усменој форми.

У наредби за претресање стана и других просторија требало би да се, као факултативни елемент наредбе, налази и овлашћење овлашћеним службеним лицима да без претходне најаве уђу у просторије.¹² Такође је прописано да овлашћена службена лица могу да употребе силу у складу са законом – уколико им је приступ просторијама ускраћен.¹³

У изузетним и тачно одређеним случајевима, овлашћено службено лице може да изврши претресање и без судске наредбе и свједока.¹⁴ Закон не прописује могућност да се врши претресање стана и других просторија без наредбе због постојања сумње да ће се лица које се налазе у тим просторијама сакрити, да ће уништити или се ријешити предмета које треба од њих одузети и употребити их као доказ у кривичном поступку, као што је прописано код претресања лица без наредбе. Из тих разлога, у овим случајевима овлашћена службена лица имају једино могућност да користе усмене судске наредбе.

Како би се осигурало да претресање стана, других просторија и лица буде правилно обављено, тражи се да поступку извршења наредбе за претресање буду присутна одређена лица. У том смислу, биће позван корисник стана и других просторија да присуствује претресању, а ако је одсутан – биће позван његов заступник или неко од одраслих чланова домаћинства или сусједа. Поред наведених лица, претресању стана, других просторија и лица морају да присуствују два пунољетна грађанина као судски (соленигентни) свједоци. Ови свједоци су гаранција да ће поступак претресања бити законит и да ће резултати претресања бити верификовани објективно у записник о претресању тако да морају бити присутни свим радњама претресања. Осим ових лица, претресању може да присуствује и бранилац уколико га осумњичени обавијести, с тим што претресање може да се изврши и без његовог присуства – ако то захтијевају изузетне околности.¹⁵

¹¹ Упор. одредбе члана 53, став 2 ЗКП БиХ, члана 67, став 2 ЗКП ФБиХ, члана 117, став 2 ЗКП РС и члана 53, став 2 ЗКП БДБиХ.

¹² Упор. одредбе члана 58, тачка х) ЗКП БиХ, члана 72, тачка х) ЗКП ФБиХ, члана 122, тачка ж) ЗКП РС и члана 58, тачка х) ЗКП БДБиХ.

¹³ Упор. одредбе члана 60, став 1 ЗКП БиХ, члана 74, став 1 ЗКП ФБиХ, члана 124, став 1 ЗКП РС и члана 60, став 1 ЗКП БДБиХ.

¹⁴ Упор. одредбе члана 64, ст. 1 и 2 ЗКП БиХ, члана 78, ст. 1 и 2 ЗКП ФБиХ, члана 128, ст. 1 и 2 ЗКП РС и члана 64, ст. 1 и 2 ЗКП БДБиХ.

¹⁵ Упор. одредбе члана 58, тачка ј) ЗКП БиХ, члана 72, тачка ј) ЗКП ФБиХ, члана 122, тачка и) ЗКП РС и члана 58, тачка ј) ЗКП БДБиХ.

О сваком претресању саставља се записник који потписује лице код којег је или на којој се врши претресање или његов заступник, два пунољетна свједока чије присуство претресу треба да осигура правилност и законитост поступања, те овлашћена службена лица која су вршила претресање. Записник је потребно састављати и у случају извршења претреса без наредбе, с тим што се у том случају записник саставља непосредно након извршене радње и не потписују га судски свједоци који и не присуствују извођењу претреса.

Након извршеног претреса, овлашћена службена лица су дужна да (без одлагања) сачине извјештај о извршењу наредбе за претрес и, уз један примјерак те наредбе, записник о претресу, потврду о привремено одузетим предметима и одузетим предметима доставе га суду који је издао наредбу. У случајевима извршења претреса без наредбе, овлашћена службена лица су дужна да сачине писани извјештај, с разлозима за претресање без наредбе и одмах га доставе тужиоцу који ће о томе обавијестити судију за претходни поступак – како би се пронађени предмети могли користити као доказ у кривичном поступку. Одузети предмети се, по правилу, враћају суду који је издао наредбу, али је могуће да суд наредбом одреди да се предмети задрже код овлашћених службених лица или да се доставе надлежном тужилаштву.

3. ПРИВРЕМЕНО ОДУЗИМАЊЕ ПРЕДМЕТА И ИМОВИНЕ

Овом радњом доказивања прибављају се докази и предмети који служе за утврђивање чињеница у кривичном поступку, односно спречава се вршење кривичних дјела, те онемогућава коришћење или отуђење одређене имовине.¹⁶ Материјални услов за предузимање ове радње односи се на врсте предмета који се могу привремено одузети, а ријеч је о предметима који се по кривичном закону морају одузети или могу послужити као доказ у кривичном поступку.¹⁷ Одузимање предмета према кривичном закону предвиђено је као мјера безбједности у односу на предмете који су употријебљени или намијењени за извршење кривичног дјела или су настали његовим извршењем, а постоји опасност да ће бити поново употријебљени за извршење кривичног дјела или се, с циљем заштите опште безбједности или из моралних разлога, одузимање предмета чини неопходним.¹⁸ Такође, предвиђено је одузимање

¹⁶ М. Бабић *et al.*, *Коментари кривичних (казнених) закона у БиХ, књига прва*, Сарајево 2005, 208.

¹⁷ Упор. одредбе члана 65, став 1 ЗКП БиХ, члана 79, став 1 ЗКП ФБиХ, члана 129, став 1 ЗКП РС и члана 65, став 1 ЗКП БДБиХ.

¹⁸ Упор. одредбе члана 74 Кривичног закона БиХ, члана 78 Кривичног закона Федерације БиХ, члана 62 Кривичног закона Републике Српске и члана 78 Кривичног закона Брчко дистрикта БиХ.

предмета од којих се састоји имовинска корист прибављена кривичним дјелом,¹⁹ а у оквиру посебног дијела кривичног закона предвиђено је, код одређених кривичних дјела, и обавезно одузимање предмета.

Формални услов за привремено одузимање предмета и имовине је наредба суда издата на приједлог тужиоца или овлашћеног службеног лица које је добила одобрење од тужиоца. Одузимање предмета на основу наредбе врше овлашћена службена лица²⁰ који изузетно могу, у случајевима када постоји опасност од одлагања, те предмете привремено одузети и без судске наредбе као формалног услова, односно довољно је само да постоји материјални услов: да се ради о предметима које по кривичном закону треба одузети или који могу да послуже као доказ у кривичном поступку. У овим случајевима, уколико се лице од ког се одузимају предмети изричито томе успротиви, тужилац ће у року од 72 сата поднијети захтјев судији за претходни поступак за накнадно одобрење одузимања предмета.²¹ Ако судија за претходни поступак одбије захтјев тужиоца наступају двије посљедице, и то једна која се односи на доказну снагу предмета (они се не могу користити као доказ у кривичном поступку), а друга на обавезу њиховог враћања.²²

Приликом одузимања предмета и документације сачиниће се записник у ком ће се назначити гдје су ти предмети пронађени, описаће се, а по потреби и на други начин ће се осигурати утврђивање њихове истовјетности, те ће се лицу од ког се привремено одузимају предмети издати и потврда.²³ Поред записника, овлашћена службена лица су дужна да лицу које добровољно предаје предмете издају и потврду о привременом одузимању, јер би се у супротном радило о незаконитом доказу на ком се не може заснивати судска одлука.²⁴

Сви привремено одузети предмети морају да се, без обзира на то да ли су добровољно предати, одузети на основу судске наредбе или без наредбе, доставе суду који те предмете похрањује или на други начин осигурава њихово чување.²⁵ Међутим, с обзиром на то да тужилац врши

¹⁹ Упор. одредбе чл. 111 Кривичног закона БиХ, 114 Кривичног закона Федерације БиХ, 94 Кривичног закона Републике Српске и 114 Кривичног закона Брчко дистрикта БиХ.

²⁰ Упор. одредбе члана 65, став 4 ЗКП БиХ, члана 79, став 4 ЗКП ФБиХ, члана 129, став 4 ЗКП РС и члана 65, став 4 ЗКП БДБиХ.

²¹ Упор. одредбе члана 66, став 1 ЗКП БиХ, члана 80, став 1 ЗКП ФБиХ, члана 130, став 1 ЗКП РС и члана 66, став 1 ЗКП БДБиХ.

²² Упор. одредбе члана 66, став 2 ЗКП БиХ, члана 80, став 2 ЗКП ФБиХ, члана 130, став 2 ЗКП РС и члана 66, став 2 ЗКП БДБиХ.

²³ Упор. одредбе члана 68 и члана 65, став 8 ЗКП БиХ, члана 82 и члана 79, став 8 ЗКП ФБиХ, члана 132 и члана 129, став 8 ЗКП РС и члана 68 и члана 65 став 8 ЗКП БДБиХ.

²⁴ Пресуда Врховног суда Федерације БиХ, Кж. број 030 К 010760 13.

²⁵ Упор. одредбе чл. 70 ЗКП БиХ, 84 ЗКП ФБиХ, 134 ЗКП РС и 70 ЗКП БДБиХ.

отварање и преглед привремено одузетих предмета,²⁶ суд мора да достави привремено одузете предмете тужиоцу. Тужилац је, при томе, дужан да о отварању и прегледу привремено одузетих предмета обавијести лице од ког су предмети одузети, судију за претходни поступак и браниоца. Међутим, одсуство наведених лица не спречава тужиоца да отвори и прегледа предмете и документацију, па ће се у записнику о отварању и прегледању навести лица која су присуствовала овој радњи, а у случају њихове одсутности – назначиће се да су уредно обавијештени.

Посебни случајеви привременог одузимања предмета односе се на: 1) привремено одузимање писама, телеграма и других поштиљки,²⁷ 2) достављање података о финансијским трансакцијама и привремено одузимање финансијских средстава у вези са наредбом банци или другом правном лицу,²⁸ 3) достављање података о коришћењу телекомуникацијских услуга на основу наредбе оператеру телекомуникација²⁹ и 4) привремено одузимање имовине ради обезбјеђења.³⁰ Формални услови за све ове посебне случајеве привременог одузимања предмета јесте наредба суда издата на приједлог тужиоца,³¹ с тим што у случајевима опасности од одлагања наредбу може да изда и тужилац, али суд мора да је потврди у року од 72 сата. Изузетак је привремено одузимање имовине ради обезбјеђења које могу, у случајевима ако постоји опасност од одлагања, самостално предузети овлашћена службена лица, али су о томе дужни да одмах обавијесте тужиоца, а о предузетим мјерама одлучује судија за претходни поступак у року од 72 сата. За разлику од формалног услова, материјални услов је различито постављен код сваке од ових врста привременог одузимања. Тако се привремено одузимање писама, телеграма и других поштиљки може предузети само према оним поштиљкама које су упућене осумњиченом или оптуженом или које они шаљу, а налазе се код предузетећа и лица која врше послове поште и телекомуникација.³² Поред тога, потребно је да постоје околности због којих се основано може очекивати да ће ове поштиљке користити као доказ у поступку.

²⁶ Упор. одредбе члана 71, став 1 ЗКП БиХ, члана 85, став 1 ЗКП ФБиХ, члана 135, став 1 ЗКП РС и члана 71, став 1 ЗКП БДБиХ.

²⁷ Упор. одредбе члана 67, став 1 ЗКП БиХ, члана 81, став 1 ЗКП ФБиХ, члана 131, став 1 ЗКП РС и члана 67, став 1 ЗКП БДБиХ.

²⁸ Упор. одредбе члана 72 ЗКП БиХ, члана 86 ЗКП ФБиХ, члана 136 ЗКП РС и члана 72 ЗКП БДБиХ.

²⁹ Упор. одредбе чл. 72а ЗКП БиХ, члана 86а ЗКП ФБиХ, члана 137 ЗКП РС и члана 72а ЗКП БДБиХ.

³⁰ Упор. одредбе чл. 73 ЗКП БиХ, 87 ЗКП ФБиХ, 138 ЗКП РС и 73 ЗКП БДБиХ.

³¹ Суд може издати наредбу оператеру телекомуникација и на основу приједлога овлашћених службених лица која су добила одобрење од тужиоца.

³² Ове мјере не могу се примјењивати на писма, телеграме и друге поштиљке развијене између осумњиченог, односно оптуженог и његовог браниоца.

4. ПОСТУПАК СА СУМЊИВИМ СТВАРИМА

Сумњиве су оне ствари које се нађу код осумњиченог, односно оптуженог, а њихов власник је непознат. Одредбама закона регулисан је поступак с предметима нађеним код осумњиченог, односно оптуженог, за које се не зна коме припадају. Нађе ли се код осумњиченог, односно оптуженог туђа ствар, а да се не зна чија је, орган који води поступак описаће ту ствар и опис објавити на огласној табли општине на чијем подручју осумњичени, односно оптужени има пребивалиште и на чијем је подручју кривично дјело учињено. У огласу ће се позвати власник да се јави органу који води поступак у року од једне године од дана објављивања огласа, јер ће се иначе ствар продати, а новац добијен продајом постати приход буџета. Ако се ради о стварима веће вриједности, објављивање се може извршити и путем дневног листа. Међутим, ако је ствар подложна кварењу или је њено чување везано са знатним трошковима, она ће се продати по одредбама које важе за извршни поступак, а новац предати на чување у судски депозит. Када се у року од једне године нико не јави за ствари или за новац добијен од продаје ствари, донијеће се рјешење да ствар постаје државна својина, односно да се новац унесе у буџет.

5. УВИЂАЈ И РЕКОНСТРУКЦИЈА ДОГАЂАЈА

Увиђај је доказна радња која се састоји у непосредним и у законској форми предузетим чулним опажањем органа који води поступак о чињеницама важним за рјешавање конкретног кривичноправног случаја.³³ За разлику од осталих радњи доказивања, увиђај није детаљно регулисан законима о кривичним поступцима који се примјењују у Босни и Херцеговини, јер они дају само правни основ вршења увиђаја, док његову методичку, тактичку и технику дефинише криминалистика. Закони не прописују формалноправни основ за обављање увиђаја. Због тога је за вршење увиђаја довољан само материјални услов, а то је да је за утврђивање какве важне чињенице у поступку потребно непосредно опажање.³⁴

Увиђај на лицу мјеста извршења кривичног дјела у правилу предузимају овлашћена службена лица, и то: истражилац који сачињава записник о увиђају и криминалистички техничар који помаже у проналажењу, осигурању или описивању трагова, врши потребна мјерења и снимања, сачињава скицу лица мјеста и фото-документацију, те прикупља друге податке. Поред овлашћених службених лица, увиђају на лицу мјеста извршења кривичног дјела може да присуствује и тужилац,³⁵ који о томе

³³ Т. Васиљевић, *Систем кривичног процесног права СФРЈ*, Београд 1981, 347.

³⁴ Упор. одредбе чл. 92 ЗКП БиХ, 106 ЗКП ФБиХ, 157 ЗКП РС и 92 ЗКП БДБиХ.

³⁵ Упор. одредбе чл. 221 ЗКП БиХ, 236 ЗКП ФБиХ, 221 ЗКП РС и 229 ЗКП БДБиХ.

самостално одлучује. Међутим, дежурни тужилац је обавезан да присуствује увиђају када је обавијештен да постоји основа сумње да је извршено кривично дјело за које се може изрећи казна затвора у трајању више од десет година, изузев уколико је у томе спријечен из објективних разлога или кад излазак на лице мјеста, због удаљености, изискује дужи временски период.³⁶ У случајевима кад присуствује вршењу увиђаја, тужилац има право да захтијева од овлашћених службених лица да предузму одређене мјере и радње. Осим тога, тужилац има право и могућност да у потпуности преузме вршење увиђаја и у том случају записник о увиђају сачињава и потписује тужилац.³⁷

Осим наведених лица, на увиђај се може позвати и вјештак – ако би његово присуство било од користи за давање налаза и мишљења.³⁸ Потребу за вјештачењем приликом увиђаја треба поистовијетити са хитношћу поступања (да се вјештачење касније не би могло обавити или би његово обављање било могуће уз велике тешкоће).

Записник о увиђају је писана исправа у којој се репродукује одређени мисаони садржај везан уз утврђивање чињеничног стања током увиђаја.³⁹ Будући да се записник о увиђају саставља у општем интересу у вршењу јавног овлашћења, он је јавна и службена исправа. И поред тога, записник о увиђају сам по себи нема неку посебну доказну снагу у кривичном поступку нити је његов садржај искључен из редовног поступка оцјене доказа.

Ради провјеравања изведених доказа или утврђивања чињеница које су од значаја за разјашњење ствари, орган који води поступак може да одреди реконструкцију догађаја која се врши тако што ће се поновити радње и ситуације у условима под којим се, према изведеним доказима, догађај одиграо.⁴⁰ Ова радња се по правилу врши на мјесту гдје се догађај одиграо, а обавља се тако да се, по могућности, цијели догађај изведе онако како слиједи из испитивања осумњиченог, односно оптуженог, исказа свједока и вјештака и других доказа, као и чињеница које је орган утврдио властитим опажањем. При томе се употребљавају иста или, уколико је то немогуће, слична материјална средства која су употребљена код стварног догађаја и обезбјеђује учешће субјеката који су опазили кривични догађај или учествовали у њему.

³⁶ Члан 10, ст. 3 и 4 Упутства о поступању и сарадњи овлашћених службених лица и тужилаца у провођењу радњи доказивања у току истраге од 27. септембра 2013. год., <http://www.hjpc.ba/pr/preleases/1/?cid=5757>, 2, 1, 21. октобар 2014.

³⁷ Х. Сијерчић-Чолић *et al.*, 602.

³⁸ Упор. одредбе члана 94, став 2 ЗКП БиХ, члана 108, став 2 ЗКП ФБиХ, члана 159, став 2 ЗКП РС и члана 94, став 2 ЗКП БДБиХ.

³⁹ Б. Павишић *et al.*, *Криминалистика*, Загреб 2006, 463.

⁴⁰ Упор. одредбе чл. 93 ЗКП БиХ, 108 ЗКП ФБиХ, 158 ЗКП РС и 93 ЗКП БДБиХ.

Реконструкција догађаја може да се врши у току цијелог поступка, с тим што ову радњу у истрази врши тужилац, а у даљем току кривичног поступка суд. Основ за спровођење реконструкције су до тог времена прикупљени докази и информације, који морају да буду такви да омогућавају што приближнију реконструкцију стања које је постојало у вријеме извршења кривичног дјела. Реконструкција се по правилу проводи по моделу по ком је проведен увиђај, па се и код ње тражи објективно описивање чињеница, односно резултата непосредног чулног опажања, без изношења властитих или туђих судова.⁴¹ Само спровођење реконструкције мора да буде такво да се тиме не вријеђа јавни ред и морал или да се не доводи у опасност живот или здравље људи.⁴²

6. ИСПИТИВАЊЕ ОСУМЊИЧЕНОГ

Испитивање осумњиченог је и радња доказивања, јер се исказ осумњиченог користи и као важно доказно средство, односно извор сазнања о чињеницама које су предмет утврђивања у кривичном поступку. Кривични поступак се не може одрећи исказа осумњиченог као доказног средства, јер је осумњиченом, као непосредном учеснику кривичног догађаја, по правилу, најбоље познато да ли је и како дјело извршено. Исказ осумњиченог може да буде доказно средство и када не садржи признање јер се елементи доказа обезбјеђују из свих дијелова његовог исказа који се односи на чињенице које су предмет доказа.

У току истраге осумњиченог испитују тужилац или овлашћена службена лица,⁴³ а прописана је и њихова обавеза да прије подизања оптужнице испитају осумњиченог, јер се у противном оптужница не може подићи. Прије започињања испитивања осумњиченом се мора саопштити за које кривично дјело га се терети и основе сумње против њега, те га поучити о његовим правима.⁴⁴

О испитивању осумњиченог сачињава се записник који се, уколико је испитивање обављено у складу с правним прописима и уз процесне гаранције о положају осумњиченог, те извршено у присуству браниоца – може користити као доказ у кривичном поступку и на њему се може засновати судска одлука. Присуство браниоца при испитивању осумњи-

⁴¹ Д. Modly, М. Шуперина, „Криминалистички садржаји реконструкције“, *Полиција и сигурност* 3-4/2008, 127.

⁴² Упор. одредбе члана 93, став 2 ЗКП БиХ, члана 108, став 2 ЗКП ФБиХ, члана 158, став 2 ЗКП РС и члана 93, став 2 ЗКП БДБиХ.

⁴³ Упор. одредбе члана 77, став 1 ЗКП БиХ, члана 91, став 1 ЗКП ФБиХ, члана 142, став 1 ЗКП РС и члана 77, став 1 ЗКП БДБиХ.

⁴⁴ Упор. одредбе члана 78, став 2 ЗКП БиХ, члана 92, став 2 ЗКП ФБиХ, члана 143, став 2 ЗКП РС и члана 78, став 2 ЗКП БДБиХ.

ченог током истраге је услов за коришћење (без сагласности оптуженог) тог исказа на главном претресу. Поред тога, испитивање осумњиченог се, по правилу, снима уређајем за аудио или аудио визуелно снимање.

Испитивање осумњиченог мора да се проводи тако да се у пуној мјери поштује личност осумњиченог и не смије се употребити сила, пријетња, превара, наркотици или друга средства која могу да утичу на слободу одлучивања и изражавање воље приликом давања изјаве или признања. На исказу осумњиченог који је прибављен на забрањен начин не може да се заснива судска одлука,⁴⁵ јер би то представљало апсолутно битну повреду одредаба кривичног поступка.

7. САСЛУШАЊЕ СВЈЕДОКА

Свједоци се у кривичном поступку саслушавају када постоји вјероватноћа да ће својим исказом моћи да дају обавјештења о кривичном дјелу, извршиоцу и другим важним околностима.⁴⁶ Свједоке у кривичном поступку саслушава суд или тужилац, а у истражном поступку и овлашћена службена лица.

Поводом саслушавања свједока обавезно се сачињава записник који може да се користи као доказ пред судом. Након саслушања, свједоку ће се (прије потписивања) обавезно прочитати записник или ће му се дати да га он сам прочита.

С обзиром на начин сазнања о чињеницама које су предмет исказа, могу се разликовати двије врсте свједока: непосредни и посредни. Непосредни свједоци или свједоци очевици сазнања о чињеницама које су предмет утврђивања у кривичном поступку су стекли то сазнање непосредно (на основу свог властитог чулног опажања). Посредни свједоци сазнања о предмету свједочења црпе од других лица или се закључује о њиховом постојању на основу других запажања и извора. Такав свједок се назива свједок неочевидац или „свједок по чувењу“ (лат. *testis de audiatu*).⁴⁷

Према спремности давања исказа, свједоци могу да буду добронамјерни и недобронамјерни. Добронамјерни свједоци представљају лица која су вољна да сарађују и пруже све информације које су им познате о одређеном кривичном догађају, а недобронамјерни су они чија је интенција давање лажног исказа, намјерним изношењем неистинитих или искривљених чињеница које су у вези с критичним догађајем, као и прећуткивањем одређених чињеница.

⁴⁵ Упор. одредбе члана 77, ст. 2 и 3 ЗКП БиХ, члана 91, ст. 2 и 3 ЗКП ФБиХ, члана 142, ст. 2 и 3 ЗКП РС и чл. 77, ст. 2 и 3 ЗКП БДБиХ.

⁴⁶ Упор. одредбе члана 81, став 1 ЗКП БиХ, члана 95, став 1 ЗКП ФБиХ, члана 146, став 1 ЗКП РС и члана 81, став 1 ЗКП БДБиХ.

⁴⁷ Х. Сијерчић-Чолић, 400.

У кривичном поступку могу да се јаве и посебне групе свједока чији је поступак саслушавања у процесном смислу донекле специфичан и различит од саслушавања осталих свједока. Овдје се, прије свега, мисли на угрожене свједоке и свједоке под пријетњом, заштићене свједоке, дјецу, оштећене, свједоке покајнике и прикривене истражитеље. Положај угрожених свједока и свједока под пријетњом је уређен посебним законима – о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока. Свједок под пријетњом је онај чија је лична безбједност или безбједност његове породице доведена у опасност због његовог учешћа у поступку као резултат пријетњи, застрашивања или сличних радњи које су везане за његово свједочење или свједок за ког се сматра да постоји разумна основа за бојазан да би таква опасност вјероватно проистекла као посљедица његовог свједочења. С друге стране, угрожени свједок је онај који је озбиљно тјелесно или душевно повријеђен околностима под којим је кривично дјело извршено или који пати од озбиљних душевних поремећаја који га чине изузетно осјетљивим, односно дијете или малолетник.

Статус заштићених свједока је такође уређен законима о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока. Према тим законима, свједок под пријетњом и угрожени свједок нису аутоматски и заштићени свједоци. Да би свједок могао да има такав статус, мора да постоји очигледна опасност за његову личну безбједност или безбједност његове породице, као и оправдано вјеровање да ће та опасност остати након што свједок буде саслушан, односно да ће се та опасност због давања исказа повећати. Статус заштићеног свједока додјељује суд, по службеној дужности или по захтјеву тужиоца, осумњиченог, оптуженог или браниоца. Ту одлуку суд доноси на основу чињеница садржаних у приједлогу за саслушање заштићеног свједока и документације о кривичном предмету која је достављена суду.

8. ИСКАЗ ВЈЕШТАКА

Према процесним законима вјештачење у кривичном поступку писаном наредбом одређују суд или тужилац,⁴⁸ и то када се за утврђивање или оцјену неке важне чињенице треба прибавити налаз и мишљење лица које располаже потребним стручним знањем.⁴⁹ У изузетним случајевима, у истрази вјештачења писаном наредбом могу да се одреде и овлашћена службена лица. Наиме, овлашћена службена лица су дужна да, након обавјештавања тужиоца, изврше увиђај и одреде сва потребна вјештачења, изузев обдукције и ексхумације леша. На овај

⁴⁸ Упор. одредбе чл. 96 ЗКП БиХ, 110 ЗКП ФБиХ, 160 ЗКП РС и 96 ЗКП БДБиХ.

⁴⁹ Упор. одредбе чл. 95 ЗКП БиХ, 109 ЗКП ФБиХ, 160 ЗКП РС и 95 ЗКП БДБиХ.

начин се вјештачења која одређују овлашћена службена лица повезују с увиђајем као хитном истражном радњом, па се, сагласно томе, и сва ова вјештачења могу сматрати једино као хитне радње које се предузимају у случајевима када се за њиховим одређивањем укаже потреба.

9. ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ

Према пракси Европског суда за људска права и Уставног суда БиХ, задатак ових судова није да преиспитују закључке редовних судова у погледу чињеничног стања и примјене материјалног права.⁵⁰ Наиме, Уставни суд БиХ није надлежан да супституише редовне судове у процјени чињеница и доказа, већ је задатак редовних судова да оцијене чињенице и доказе које су извели.⁵¹ Задатак Уставног суда је да испита да ли је евентуално дошло до повреде или занемаривања уставних права (право на правично суђење, право на приступ суду, право на дјелотворан правни лијек и др.), те да ли је примјена закона била, евентуално, произвољна или дискриминаторска. Дакле, у оквиру апелационе надлежности Уставни суд БиХ бави се искључиво питањем евентуалне повреде уставних права или права из Европске конвенције у поступку пред редовним судовима, па ће у конкретном случају Уставни суд испитати да ли је поступак у цјелини био правичан у смислу члана 6, став 1 Европске конвенције.⁵² Даље, Уставни суд БиХ се неће мијешати у начин на који су редовни судови усвојили доказе као доказну грађу. У вези с тим, Уставни суд БиХ се неће мијешати ни у то којим доказима странака у поступку редовни судови поклањају повјерење на основу слободне судијске процјене.⁵³

Уставни суд БиХ ће се, дакле, изузетно упустити у испитивање начина на који су надлежни судови утврђивали чињенице и на тако утврђене чињенице примјенили позитивноправне прописе, кад је очигледно да је у одређеном поступку дошло до произвољног поступања редовног суда, како у поступку утврђивања чињеница, тако и примјене релевантних позитивноправних прописа.⁵⁴ У контексту наведеног,

⁵⁰ Вид. Европски суд за људска права, *Пронина против Русије*, Одлука о допустивости од 30. јуна 2005. год., апликација број 65167/01.

⁵¹ Вид. Европски суд за људска права, *Томас против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 10. маја 2005. год., апликација број 19354/02.

⁵² Вид. Уставни суд БиХ, Одлука број АП 20/05 од 18. маја 2005. год., објављена у „Службеном гласнику БиХ“, бр. 58/05.

⁵³ Вид. Уставни суд БиХ, Одлука број АП 612/04 од 30. новембра 2004. год. и Европски суд за људска права, *Doorson против Холандије*, пресуда од 6. марта 1996. год., објављена у Извјештајима број 1996—II, став 78.

⁵⁴ Вид. Уставни суд БиХ, Одлука број АП 311/04 од 22. априла 2005. год., став 26.

Уставни суд БиХ је у више својих одлука указао да очигледна произвољност у примјени релевантних прописа никада не може водити ка једном правичном поступку.⁵⁵

Такође, према устаљеној пракси Европског суда за људска права и Уставног суда БиХ, члан 6, став 1 Европске конвенције обавезује судове, између осталог, да образложе своје пресуде. Ова обавеза, међутим, не може да буде схваћена као обавеза да се у пресуди изнесу сви детаљи и дају одговори на сва постављена питања и изнесене аргументе.⁵⁶ Мјера у којој ова обавеза постоји зависи од природе одлуке.⁵⁷ Европски суд за људска права и Уставни суд БиХ у бројним одлукама су указали да домаћи судови имају одређену дискрециону оцјену у вези с тим које ће аргументе и доказе прихватити у одређеном предмету, али истовремено имају обавезу да образложе своју одлуку тако што ће навести јасне и разумљиве разлоге на којима су ту одлуку засновали.⁵⁸

За примјену принципа *in dubio pro reo* судска пракса је одавно добијела начелне и значајне одлуке. Такав један став заузет је прије много година у одлуци Врховног суда Хрватске,⁵⁹ у којој се истиче да у случају када је нека одлучна чињеница утврђена само с вјероватноћом, а не с извијесношћу, а првостепени суд закључи да је утврђено постојање те чињенице, он тиме очигледно поступа противно принципу *in dubio pro reo*, по ком се чињенице које падају на терет оптуженог могу узети да постоје само ако су с потпуном извјесношћу доказане, а уколико се појаве као могуће, дакле сумњиве – има се узети да оне не постоје. Према ставу у овој пресуди, принцип *in dubio pro reo* је принцип кривичног поступка и поступање противно таквом принципу представља релативно битну повреду одредаба кривичног поступка која има увијек за посљедицу и погрешно утврђено чињенично стање.

Како би у потпуности цијенили терет доказивања потребан за осуду оптуженог, потребно је разумјети да претпоставка невиности подразумијева да је терет доказивања да је оптужени крив за кривична дјела за које је оптужен, увијек обавеза тужиоца; да оптужени не мора да доказује своју невиност; да је за доказивање кривице оптуженог

⁵⁵ Вид. Уставни суд БиХ, Одлука број АП 1293/05 од 12. септембра 2006. год., тачка 25 и даље.

⁵⁶ Вид. Уставни суд, одлуке број У 62/01 од 5. априла 2002. год. и АП 352/04 од 23. марта 2005. год.

⁵⁷ Вид. Европски суд за људска права, *Ruiz Torija против Шпаније*, пресуда од 9. децембра 1994. год., серија А број 303-А, став 29.

⁵⁸ Вид. Европски суд за људска права, *Suominen против Финске*, пресуда од 1. јула 2003. год., апликација број 37801/97, став 36 и, *mutatis mutandis*, Уставни суд, Одлука број АП 5/05 од 14. марта 2006. год.

⁵⁹ Вид. Кж. 1750/62.

женог за кривична дјела из оптужнице потребно да суд пресуди да су оптужбе које је тужилац изнио тужилац и доказао. Садржај принципа *in dubio pro reo* је одређен из његове горње премисе којом се упућује да чињенице које иду на штету (*in reius*) оптуженог, морају да буду утврђене с потпуном сигурношћу (што значи да ако постоји сумња у постојање тих чињеница, оне се сматрају неутврђеним), тако и у погледу примјене доње премисе овог правила која се веже уз чињенице које иду у корист оптуженог (*favor rei*).

ЛИСТА РЕФЕРЕНЦИ

Библиографске референце

1. Бабић, Милош *et al.*, *Коментари кривичних (казнених) закона у БиХ, књига прва*, Сарајево 2005;
2. Васиљевић. Тихомир, *Систем кривичног процесног права СФРЈ*, Београд 1981;
3. Грубач, Момчило, *Кривично процесно право – Увод и општи дио*, Београд 2004;
4. Грубач, Момчило, *Кривично процесно право – Посебни дио*, Београд 2004;
5. Крапац, Давор, *Кривично процесно право*, Загреб 2003;
6. Modly, Душко, Шуперина, Маријан, „Криминалистички садржаји реконструкције“, *Полиција и сигурност* 3-4/2008;
7. Павишић, Берислав *et al.*, *Коментар Закона о кривичном поступку*, Ријека 2001;
8. Павишић, Берислав, Modly, Душко, Веић, Петар, *Криминалистика*, Загреб 2006;
9. Сијерчић-Чолић, Хајрија, *Кривично процесно право. Књига I*, Сарајево 2008;
10. Сијерчић-Чолић, Хајрија, *Кривично процесно право. Књига II: Ток редовног кривичног поступка и посебни поступци*, Сарајево 2008;
11. Сијерчић-Чолић, Хајрија *et al.*, *Коментари закона о казненом/кривичном поступку у Босни и Херцеговини*, Сарајево 2005;
12. Симовић, Миодраг, Симовић, Владимир, *Кривично процесно право*, Бихаћ 2013;
13. Симовић, Миодраг, Симовић, Владимир, Тодоровић, Љубо, *Кривични поступак Босне и Херцеговине, Федерације Босне и Херцеговине и Републике Српске*, Сарајево, 2009;
14. Шкулић, Милан, *Коментар Законика о кривичном поступку*, Београд 2007.

Правни прописи

1. Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине, *Службени гласник БиХ*, бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09 и 72/13;
2. Закон о кривичном поступку Републике Српске, *Службени гласник РС*, бр. 53/12;
3. Закон о кривичном поступку Федерације БиХ, *Службене новине ФБиХ*, бр. 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13 и 59/14;
4. Закон о кривичном поступку Брчко Дистрикта БиХ, *Службени гласник БД БиХ*, бр. 33/13 и 27/14;
5. Закон о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока, *Службени гласник БиХ*, бр. 3/03, 21/03 и 8/07;
6. Закон о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока, *Службене новине ФБиХ*, бр. 36/03,
7. Закон о заштити свједока, *Службени гласник РС*, бр. 21/03, 61/04 и 55/05;
8. Закон о заштити свједока под пријетњом и угрожених свједока, *Службени гласник БД БиХ*, бр. 11/03.

Miodrag N. Simović

Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina,
Faculty of Law, University of Banja Luka,
Faculty of Law, University of East Sarajevo

Vladimir M. Simović

Prosecutor's Office of Bosnia and Herzegovina,
Faculty for Security and Protection in Banja Luka

EVIDENCE IN THE CRIMINAL PROCEEDINGS IN BOSNIA AND HERZEGOVINA AND ITS SIGNIFICANCE IN DETECTING AND PROVING CRIMINAL OFFENCES

Summary

The paper deals with evidence in the criminal proceedings in Bosnia and Herzegovina (search of apartment, premises and persons; temporary seizure of objects; procedure for dealing with suspicious objects; investigation and reconstruction of events; interviewing a suspect; witness interrogation and taking expert witness statement) which are used to convince the court on ex-

istence of facts that could affect its decision. Further importance of the rule of evidence is reflected in the fact that, if gathered properly, evidence will be admissible in the criminal proceedings, and may form the basis of the court decision. Evidence can be viewed from the perspective courts take when dealing with specific criminal cases which comprises of establishing facts of the case and applying appropriate legal norms. Establishing facts of the case involves finding out relevant facts, as they indeed happened and examining whether such facts correspond the state described in legal norm. Legal assessment consists of determining whether legally stipulated sanction should be applied on established factual state. The paper points out that establishing of facts in criminal proceedings serves as a basis for decision-making process undertaken by the courts, whether it involves deciding on the substantive legal issues or procedural ones i.e. whether the decision is rendered on meritum of the case or on some secondary issue.

Key words: *Criminal proceedings; Evidence; Proving; Prosecutor; Court.*